

Redaktør: M g r. I r g e n s. Medarbeidere: mrg. Dr. Karl Kjelstrup, dominikanerpater A. Lutz, Sigrid Undset, Lars Eskeland

„St. Olav“ utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontor eller direkte, skriftlig- i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2,50 pr. kvartal forskuddsvis betalt. for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Opsigelser må være eksp. ihende senest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften.

„St. Olav“'s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743 Redaktøren privat 14161 Redaksjonssekretæren privat 10695 — „St. Olav“'s ekspedisjon og forlag, Akersveien 5 I, åpent torsdage fra 10-2 og 4-7. Lørdager fra 10-1. De øvrige dage fra kl. 10-4 Utbetalinger kun mandag kl. 3-4.

INNHold: Pavens røst — Osservatore Romanos kommentar til Pavens tale — Fra vikariatet — Dronning Astrid av Belgien — Rekviemessen — Den hellige stol og fredsarbeidet — Hvis en verdenskrig — Pavens stilling da — Spørsmål og svar — Herhjemme — og derute

Pavens røst.

I sin tale ved audiensen 27. august for de katolske sykepleiersker som fra alle verdens kanter var samlet til kongress i Rom, uttalte paven følgende om den nuværende kritiske situasjon med den truende krigsfare:

«Vi opfordrer eder ganske særlig til å be om at vi må bli forskånet for krig. Det er en bønn som dere har særlig betingelser for! Mer enn alle andre vet dere hvad krig er. Freden — Kristi fred — det er også vårt store ønske, daglig ber vi for freden».

— — —
Alene tanken på krig fyller oss med forferdelse. I utlandet ser vi at man allerede taler om en erobningskrig, en angrepskrig, men det er en så rystende formodning at vi ikke en gang vil la vår tanke stanse ved den. En krig som bare er en erobningskrig vil selvfølgelig være en urettferdig krig og den er noe så ubeskrivelig trist og redselsfullt at det overgår all forstand! Vi kan ikke tenke oss muligheten av en slik krig og vi ser med vilje bort fra den. Vi tror ikke og vi vil ikke tro på en slik urettferdig krig.

I Italia sier man at det dreier sig om en rettferdig krig, en forsvarskrig for å sikre sine grenser mot stadige og uavlatelige farer. en krig som er blitt nødvendig for å skaffe ekspansjon for et folk som daglig vokser, og — sier man — en krig som

iverksettes for å fremme eller sikre et lands materielle velferd, det er en krig som rettferdiggjør sig selv.

Imidlertid, selv om dette behov for ekspansjon foreligger, selv om det også skulde være nødvendig ved forsvar å sikre sine grenser, kan vi ikke la være å tenke, kan vi ikke annet enn ønske at man må kunne finne andre midler enn krig til å løse alle vanskeligheter. Hvorledes? Det er det ganske visst ikke lett å si, men Vi mener at det skulde være mulig. Og denne mulighet må undersøkes. En ting synes oss ganske utvilsom: Selv om behovet for ekspansjon er et faktum man må regne med, så har dog retten til forsvar sin begrensning og må innebære et visst måtehold forat ikke forsvaret skal bli straffverdig.

I ethvert tilfelle, ber vi den gode Gud å understøtte de klartseende menn som forstår hvad folkenes sanne lykke og den sosiale rettferdighet krever, å understøtte disse som ved sin iherdige virksomhet gjør alt de formår, ikke ved trussler som forværrer situasjonen ved å forbitre mentaliteten, hvorved stillingen for hver dag blir mer truende og vanskelig, men som med en i sannhet human og god hensikt gjør alt de kan for å hindre krig og fremme fredens sak. Vi ber den gode Gud at Han må velsigne disse bestrebelsler og Vi anmoder eder om å be med oss for dette».

Osservatore Romanos kommentar til Pavens tale.

Pavens tale, som er blitt gjengitt mer eller mindre utførlig av bladene, har vakt den største oppmerksomhet over hele verden. Da gjengivelsen i en del blad har gitt et ufullstendig uttrykk for pavens tanke, har «Osservatore Romano» 30. august gjen tatt og kommentert det viktigste avsnitt i talen. Det pavelige organ skriver:

«Man har bl. a. utelatt et punkt som paven særlig fremhevet nemlig: En ting synes oss ganske utvilsom: Selv om behovet for ekspansjon er et faktum man må regne med, så har dog retten til forsvar sin begrensning og må innebære et visst måtehold forat ikke forsvaret skal bli straffverdig.

Det forlyder at det navnlig er italienske blader som har utelatt dette betydningsfulle avsnitt av pavens tale. Det tyder jo på at man i disse kretser ikke har vært i tvil om meningen med pavens ord.

Leser man «Osservatore Romano»s kommentar i forbindelse med den nuværende situasjon og de italienske påstander om at en eventuell krig mot Etiopia vil være en forsvarskrig fra italiensk side, blir meningen med pavens tale ganske klar for enhver.

Paven tar kraftig avstand fra enhver angreps- eller erobningskrig. Behovet for ekspansjon kan være en kjennsgjerning man i politikken kan være nødt til å regne med, men den kan i sig selv ikke gi noen rett til å gå til aksjon, ennsi til en angrepskrig, som paven fordømmer som helt igjennem urettferdig. Derimot hevder paven at det kan bestå en rett til forsvar. Men når denne rett påberopes — som nu i Italia — må man ikke tape av syne at selv en forsvarskrig kan bli urettferdig og straffverdig, nemlig når den igangsettes uten at man først har forsøkt alle andre midler til å hevde sin rett og når den drives for vidt så den faktisk utarter til erobningskrig.

Om selve konflikten mellom Italia og Etiopia har paven ikke uttalt sig. Han har holdt sig til sin oppgave som Kirkens øverste hyrde; idet han ber at

verden må bli forskånet for krigens redsler. Han har ennvidere fordømt enhver angrepskrig, og minnet om at også en forsvarskrig har sine grenser som må respekteres forat den ikke skal bli urettferdig og straffverdig.

Det forlyder at paven skal ha tilbudt å megle i den pågående konflikt. Men i almindelighet mener man at Mussolini som skal være meget lite tilfreds med pavens tale, ikke er stemt for å akseptere pavens tilbud.

Fra vikariatet.

Til vikariatets presteskap
og troende.

Hilsen og velsignelse i Herren.

På grunn av den truende krigsfare forordner vi at — inntil nærmere bestemmelse — de velærverdige prester under messen føier til de bønner som er foreskrevet i rubrikkene bønner for fred fra «missa pro pace» som oratio imperata, og at det om søndagene til bønner etter prekenen føies påkallelsen: «Jesus, du fredsfyrste, forbarm dig over oss» — «Hellige Guds mor, du fredens dronning, be for oss».

Inntrengende vil vi også oppfordre de troende til inderlig å forene sig i bønn med den Hellige Fader og alle kristne verden over for at freden kan opprettholdes og enhver krig avverges og i dette øie med vise sig mer enn ellers trofaste i oppfyllelsen av sine plikter. Der hvor all menneskelig innflytelse og all menneskelig klokskap står maktesløs kan dog Gud hjelpe oss og lede alt til menneskehetens beste.

Oslo, den 2. september 1935.

JACOB MANGERS.

Ap. Vikar. Biskop av Selja,

Dronning Astrid av Belgien.

«En ung kvinne vi alle holdt av er plutselig død — en blodig tragedie har åpnet en ny grav i jorden» — med disse ord slutter en av de mange nekrologer over Belgiens unge dronning. Og bedre kan ikke den stemning beskrives som i disse dager har for- enet mennesker i alle land. Der åpner sig hver dag mange graver i jorden og der utspilles hver dag mange tragedier som vi aldri får vite, men som er li- ke tunge og vanskelige for de nærmeststående som denne. Men den ne tragedie ramte mennesker som livet hadde stillet på en plass hvor alle kunde se dem. Og på denne plass levet de et liv som alle kunde se: lykkelige for og med hverandre og med en innstilling som gjorde dem til symboler på gode mennesker, for hvem livskravene ikke er plikter, men livets egentlige mening. Som hustru, som mor og i sitt yrke som dronning levet denne unge kvinne et liv i godhet, skjønnhet og sannhet.

Så kom døden — og dette glade smil blev knust. Det føles som stiller denne ulykke med et eneste slag hele vår tilværelses usikkerhet frem for oss alle. Døden ramte så plutselig og så gru- somt og så tilsynelatende meningsløst — den gav disse mennesker den samme undtagelsesstilling som livet hadde gitt dem. Intet av det vi pleier å kalle mildnende omstendigheter ved dødens gru fikk lov å finnes her — intet har den unge konge å feste sig ved som kan lette hans sorg. Tre små barn le- ker videre og vil bare kunne minnes sin mor som en vakker drøm og for de yngstes vedkommende vel knapt nok det — og hvad hjelper det vel at en ver- dens medfølelse bølgjer imot kong Leopold når den ene stemme er stum. På jorden finnes ingen trøst i disse dager for dronning Astrids ektefelle.

Men pressen meddeler at han kneler i bønn ved hennes bære. Og der i bønnen vet vi at han finner henne som hun fant ham og møtte ham i felles tro på Kirkens sannhet. Bønnen for de døde har kong Leopold igjen — den sikre visshet om at over dø- dens avgrunn slår livets tro, håp og kjærlighet en bønnens bro hvor sjel følger sjel frem til det sted, der ingen adskillelse skal finnes.

For ni år siden gav erkebiskopen av Malines kong Leopold og dronning Astrid Kirkens velsignelse med på deres vandring her på jorden — nu har han foran samme alter velsignet henne som er gått forut på det evige livs vei. Men den velsignelse vil også stråle ned til ham, som måtte bli tilbake, men kneler i bønn for den døde.

Da dronning Astrid var her på besøk i Norge var hun til messe i St. Olavskirken og bad med sine trosfeller. Derfor er vi knyttet til henne

med bånd som rekker ut over døden — så sant den hellige katolske Kirke er den største virkelighet som finnes.

Og vi ber for den unge glade kvinne — vi ber for det plikttro alvorlige menneske:

Hun hvile i fred!

*

Rekviemmessen.

for den avdøde dronning lestes den 3. september kl. 11 i St. Olavskirken i Oslo — altså på samme klokkeslett som sørgehøitideligheten i Brussel fant sted. Kirken var sjelden vakkert og smakfullt dekorert med sørgedrapperier i sort, hvitt og sølv og et veld av grønne planter. Foran katafalken lå en deilig blomsterdekorasjon med brede bånd i de belgiske farver.

Straks da portene åpnedes kl. 10 blev kirken fylt, og O. K. Y.'s flinke ordensvern hadde nok å gjøre med å anvisse plass sålenge der var en plass å anvi- se og siden forsøke å berolige den stadig voksende menneskemengde, som ikke kunde forstå at ikke hver eneste som sa han eller hun var katolikk der- med automatisk hadde rett til å få sitte. Det er kanhende naturlig at misfornøielsen, når dette ik- ke viste sig å være riktig, måtte ha avløp, men det er ikke helt rettfærdig å la ordensværet undgjelde for at kirken ikke er større! Det er beklagelig at der ikke er plass til fler — men ved en slik anled- ning er jo en del av kirken reservert de tilstedevæ- rende offisielle honoratiores og derved er intet å gjøre!

Klokken 11 var kirken følgelig overfylt og en egen stemning tilkjennegav at der hersket en op- riktig sorgfylt deltagelse hos de tilstedeværende, hvis tanker sikkert gikk til Brussel — til det som nu foregikk der — til de nærmeste efterlattes smer- te over sitt tunge uerstattelige tap. Tross den me- gen offisielle representasjon var det klart at det ren menneskelige spilte sterkt inn og dronning Astrids siste ferd blev fulgt av mange bønner også fra de i St. Olavskirken forsamlede.

Presis klokken elve kom kongen og dronningen, ledsaget av hoffchef Wedel-Jarlsberg, kabinetts- sekretær von Tangen, overhoffmesterinne fru An- ker, hoffdame fru Ljungberg og tjenestegjørende adjutant rittmester Gedde. Ved ankomsten blev majestetene mottatt av sognepresen, mgr. Irgens, og den belgiske chargé d'affaires Ullens de Schooten og ledsaget op til inngangen hvor biskop Mangers og md. Ullens de Schooten ventet for å føre de kon-

gelige og følget til sine plasser. Bak disse plasser så man en fyldig representasjon av våre militære og civile myndigheter. Med sin chef utenriksminister prof. dr. Koht i spissen var vårt utenriksdepartement særdeles tallrikt møtt frem, idet ekspedisjonschefene Smith og Johannessen, byråchefene Tostrup, Berg, Aas og Siquveland og sekretærene Meier og Hofgård — de fleste med fruer — var tilstede. Ennvidere bemerkedes kommanderende general Laake med adjutant oberstløytnant Ljungberg, kommanderende admiral Otto, kommandant general L'Orange — alle med fruer — plassmajor oberst Rubach, norsk minister i Rom, Irgens med frue, hoffmarskalk Broch, kongens adjutant kaptein Pran, svensk generalkonsul Aspelin med frue, belgisk konsul Müller, borgermester Hartmann, advokat Hieronimus Heyerdahl, generalkonsulene Rud. Olsen og Thoresen, fru minister Christophersen konsul Capiion m. fl.

På venstre side av katafalken hadde corps diplomatique plass. Alle de herværende diplomater var fremmøtt — nesten alle med fruer. Også Islands representant legasjonssekretær Finsen og frue hadde sin plass her.

Efter at Wolfgang Olafsen hadde spillet en sørgemarsj celebrerte mgr. Irgens messen med prestene Bzdyl og Bergwitz som diakon og subdiakon. Sangen blev utført av St. Josephssøstrenes og kirkenes kor, assistert av pater Vanneufville. Absolutjonen ved båren meddeltes av hs. høiv. biskopen.

Efter at de kongelige og følget var ledsaget ut av sognepresten og monsieur og madame Ullens de Schooten mottok de siste de innbudtes kondolance.

Men ennu lenge efter at rekviemmessen var slutt gikk der en strøm av mennesker inn i kirken og mange katolikker, som ikke hadde kunnet komme inn før, knelte da og gav den avdøde sin bønn for hennes sjel som sin siste hilsen.

Den hellige stol og fredsarbeidet.

«O Gud — la brodermordernes våpen falle til jorden! La falle for alltid de våpen som allerede er for meget besudlet med blod! Og la de hender, som inntil nu har ført dem, vende tilbake til arbeid i samfundets tjeneste — for cicilliasjonen og for freden!

(Benëdikt XV — 24. desember 1914).

Hvorledes virkeliggjør vi fredstanken? Spørsmålet er gammelt som kristendommen selv — det har eksistert siden budskapet om fred på jorden for første gang klang ut over verden og meldte, at tiden var inne for den menneskelige personlighet til å bli gjeninnsatt i all sin verdighet efter syndefallet og dermed få tilbake retten til å bli respektert. Ti kristendommen bragte læren om alle menneskers

rettigheter til jorden og grunnla dermed en felles rett, en internasjonal rettsfølelse som avløste den hittidige rettsfølelse: at rett hadde kun de særlig privilegerte og at retten var en privatsak som alle måtte verne hver for sig efter beste evne. Det blev den kristne Kirke, Guds egen institusjon ved sin enbårne sønn, som tok det nye bud, den nye lovens fylde, op i dets hele utstrekning og gikk inn for dets gjennomførelse med hele sin kraft. Og denne gjerning har den røktet, røkter og vil komme til å røkte alle dager fremover så lenge verden står. I ord og handling virker Kirken for fred og fordragelighet mellem menneskene og søker å utvikle den kristne bevissthet om at «alle er ett» og om samfundsideen og solidaritetsfølelsen på alle livets områder — altså ikke alene hvor det dreier sig om åndelige ting, men helt nøktern på det borgerlige og politiske, nasjonale og internasjonale livs virkefelter.

Kirken — det vil si den Hellige Stol som i sig omslutter all åndelig myndighet på jorden, gitt til Peter og alle hans efterfølgere av Kristus selv. Den dag i dag innebærer derfor også kun den all sann autoritet, og alle autoriteter er i sitt innerste vesen bare avglans av dens kraft, ti «der er ingen myndighet uten av Gud». Og derfor er pavenes historie verdens historie i alleregentligste forstand, da ene denne historie er bygget på realiteter som har evighetsverdi. Klarest og tydeligst kommer dette frem i middelalderens epoke hvor livet blev levet under Kirkens veiledning på en virkelighetsnær og konkret måte som skapte grobunn for de store, rene, kloke skikkelser, vi nu beundrer så høit og elsker så inderlig og så forgyeves streber efter å ligne. La oss ta frem noen av de institusjoner som dengang gjorde livet sannere og rikere enn det mange ganger er nu tross all vår tids fremskredne «oplysning». La oss minnes «Gudsfreden», som blev oprettholdt ved en rekke lover og sikret respekt ved en fredsmilits: «gendarmeries», som hadde den lokale myndighet innenfor hvert bispedømme med underavdelinger i hvert sogn. La oss minnes riddersvesenet med sine fine edle lover som fremelsket alt det beste i en manns karakter, selv om der naturligvis også var mindre tiltalende sider ved dets former som skyldtes tidens mentalitet, så forskjellig fra vår tids. Vi finner den gang de militære ordenssamfund med den opofrende beskyttelse av de små og svake og det kraftige forsvær av rettferdighetens krav — begge deler uten hensynstagen til nasjonaliteten hos dem som trengte hjelp. Og bak alt dette merker vi Den Hellige Stols milde, men sterke ledelse, som i virkeligheten representerte en magistratmyndighet uten skranker av noen art. Pave stolen var som en permanent fredskonferanse, som en permanent voldgiftsdomstol hvis avgjørelser alle respekterte. Ved fredelige

Gjensidige

Norges eldste livsforsikrings- og livrenteselskap.
Stiftet 1847.

forhandlinger og nettop ved voldgiftsavgjørelser løste den tvilsspørsmålene og tvistighetene — men selvfølgelig kunde heller ikke pavene forhindre de menneskelige instinkter i sin utfoldelse, så retten ofte led nederlag og der utbrøt blodige og alvorlige kamper. Det ligger jo i den menneskelige natur å foretrekke å sette sin vilje igjennem ad maktens vei fremfor å søke de fredelige løsninger av problemene.

Som et strålende syn på den politiske himmel stiger den skjønne idé om en «Respublica christiana» frem — utkastet av lensherrene. Ti tross sine iøinefallende mangler hadde lensveseninstitusjonen fått i noe av den riktige kristelige innstilling — den som foretrekker å tjene og tjene den høyeste og sterkeste herre — og denne innstilling gav sig uttrykk i et helt frivillig ønske om å kunne underkaste sig det pavelige supremati på alle åndelige spørsmålsområder, hvilket selvfølgelig ikke kunde annet enn influere på de verdslige spørsmåls løsning også. Og vi ser da hvorledes det åndelige fellesskap som oppstod ved den absolutte anerkjennelse av en felles religiøs myndighet blev et bånd, som skapte en sterk og levende følelse av at igrunnen var alle brødre — og alle nasjoner som følge derav inderlig forbunden med hverandre med felles ve og felles vel. Denne samfølelse holdt sig inntil det store skisma i kristenheten kom og man forkastet pavens autoritet — da forsvant automatisk samhørighetsfølelsen og endrektigheten og de store samfundsskjell utdypet sig. Vi møter fremdeles ned gjennom tidene sammenslutninger av mennesker som vi har dem den dag i dag — men disse sammenslutninger hviler for størsteparten ikke på et åndelig fellesskap — de er bygget på et helt materielt grunnlag av økonomisk eller politisk art, og er derfor ikke stabile.

Det kan ikke nektes at samfundet i våre dager frembyr et trist skue. Ikke minst de internasjonale forhold. Det er dog i grunnen paradoksalt, at mens alle stater innenfor sine egne grenser opprettholder orden med rettferdigheten som utgangspunkt og derfor hviler på et sterkt utbygget juridisk grunnlag — så har de inntil nu ikke formådd å etablere annet forhold sig imellem enn det rene anarki. De eier ikke noen som helst øverste autoritet som de alle kan og vil anerkjenne som berettiget til å regulere de forskjellige tvilstilfelle og gjøre rett og skjell i de friksjoner som kan oppstå dem imellem.

Hvad hindrer opprettelsen av en slik spirituell myndighet? Jo — det hedenske dogme om statenes nasjonale autoritet. Man har lov til å stemple dette dogme, denne tro som værende ren hedensk for ikke å si antikristelig når man ser de frukter, som det har bragt: at statene nu praktisk talt alle som en tror å kunne hevde sin subjektive rett ene og alene ved hjelp av makt, overfall, røveri. Altså — gjennom krig. Dog oplever vi i vår generasjon også å se voldgiftsinstitusjonene fra middelalderen tre i funksjon igjen. Det er katolske teologer som har æren av å ha klarlagt disse institu-

sjoners dogmatiske side og siden pave Leo XIII's tid har paven vært opmann i mange slike voldgiftsavgjørelser. På en måte representerer disse avgjørelser atter Roms jurisdiksjon i menneskeheten. Og da keiseren av Rusland tok initiativet til den første fredskonferanse i Haag i 1899 ønsket han at en uttrykkelig innbydelse skulde sendes paven til å delta ved delegater — men da grep Italien inn og erklærte at skulde «fangen i Vatikanet» ha rett til å sende delegater vilde dette land ikke komme. Mens praktisk talt alle kontinentale makter var på Ruslands side og ønsket at pavemaktens representant skulde være tilstede —optrådte Englands daværende statsminister, lord Salisbury, til alles store forbauselse som støtte for Italien. England hadde nemlig den gang vital interesse av å stå i et godt forhold til Italien på grunn av de afrikanske spørsmål. Protesten blev tatt til følge og man oplevet det paradoksale at der blev avholdt to store kongresser med et utpreget etisk formål uten at verdens største etiske makt var representert —! En permanent voldgiftsdomstol blev dannet — men da den aldri blev obligatorisk og aldri stadfestet bindende kunde den ikke stanse verdenskrigen.

Det ser heller ikke ut til at Nasjonenes Forbund vil kunne hindre en krig nu, skjønt dette forbund i sine store linjer er helt i overensstemmelse med den kristne fredsides juridiske utformning. Som bekjent har det fra 1922 vært nedsatt som permanent fredsinstusjon, anerkjent som obligatorisk for ca. 50 stater. Noen resultater har det selvfølgelig å opvise: Locarnopakten og Briand-Kellog-pakten — men om disse overenskomster vil bli annet enn papirbestemmelser vet ingen ennå. Skjønt krigen er «satt utenfor loven» og høitidelig forbudt som rettsmiddel.

Selvfølgelig må man håpe at de juridiske fredsorganisasjoner i det lange løp vil kunne forandre menneskenes tankegang og derved gjøre krig til en umulighet. Det var dette som også pave Benedikt XV håpet på og som han på sin side arbeidet for med alle de midler som stod til hans rådighet. I sin skrivelse av 1. august 1917 til de krigførende lands statsoverhoder sier han således, at det kommer an på å få våpnenes materielle styrke erstattet med rettens moralske kraft hvorfra man må gå til en avvebning svarende til hvert enkelt lands størrelse, så at man ikke beholder mer våpenmakt enn den som trenges for å opprettholde den offentlige orden. Istedet for våpnene opprettes voldgiftsdomstolene, som utstyres med fullmakter til å kunne kreve sine avgjørelser respektert i alle land.

Det var altså pave Benedikts tanke, den Hellige Stols tradisjoner tro, at våpnene skulde vike for retten — men han utbygget sine forslag videre. Man kunde jo forutse at ikke alle stater kanhende vilde bøie sig for en voldgifts avgjørelser. Derfor skulde nasjonene vel avvebne, men det internasjonale forbund skulde utstyres med en politihær som var sterk nok til å kunne håndheve dets bestemmelser

om det skulde trenges overfor en oprørske stat. De nasjonale hærer skulde altså avløses av et internasjonalt «gendarmerie» som skulde våke over alle nasjoners sikkerhet og tjene rettferdighetens og rettens krav.

Efter pavens anvisning er altså målet: Å avvebne nasjonene for å bevebne Nasjonenes Forbund.

Hvis en verdenskrig - Pavens stilling da.

Med alle de midler som står til hans disposisjon, arbeider den Hellige Fader i Rom for fredens sak. Klar og gjennemtregende toner hans stemme ut over en lyttende menneskehet som klamrer sig med det aller siste håp til hans innsats. Verden er grepet av uro, av angst — den føler at den står foran noe skjebnesvangert, overfor et optrekkende uvær, hvis dimensjoner ingen kan måle, men som man aner kan innebære utslettelse av hele den hvite rases kultur. I denne angst, i denne forutføelse er det man instinktivt vender sig mot representanten for den største åndelige makt på jorden: den katolske Kirkes overhode. Fra alle sider kalles der på hans hjelp.

Men la oss et øieblikk stanse op og se hvad det vil si. Ti det kan være godt å ha helt på det rene, at det nettop er den universelle Kirkes overhode vi ønsker hjelp av — kristenhetens felles far.

Så lenge vi ber ham om hjelp til å bevare freden er alt i orden — men hvis krigen bryter ut og den ene part vilde ønske å ta ham til inntekt for bare sitt eget syn på rett og urett, hvad så? Like så lite som det er riktig i det private liv om en far ensidig vilde foretrekke det ene barn fremfor det annet — like så lite vilde det være riktig om den Hellige Fader tok parti for det ene land fremfor det annet. Den ene sjel er ham like så dyrebar som den annen — den ene sjels evige vel er ham like så maktpåliggende som den annens, og dette vel er ikke avhengig av nasjonalitet eller nasjonale spørsmål. For å avverge en krig kan det være nødvendig å klarlegge tydelig og inntrengende det ansvar som den har der bryter freden, og for å vekke samvittigheten legge dette ansvar der hvor det rettelig hører hjemme — men er en krig brudt ut, da står den hellige Kirke og dens øverste pontifikens enhver av de kjempende og lidende sjeler like nær, når de faller som ofre for splidens og hovmodets, hatets og ondskapens ånder.

La oss som illustrerende eksempel se, hvorledes stillingen under verdenskrigen var for pavestolen. Alle var selvfølgelig den gang ivrige for å opnå dens sanksjon av den sak de kjempet for, og stadig lød der røster som fra den ene side krevet at paven skulde erklære ententens sak for rettferdig — fra den annen at centralmaktens sak var den som alle katolikker pliktet å støtte.

En slik pavelig anerkjennelse vilde selvfølgelig ha en umåtelig verdi for den part som fikk den. En tredjedel av de tyske og en langt større del av de østerrikske tropper var katolikker, og en pavelig godkjennelse eller en fordømmelse av den ene part vilde gjøre et voldsomt inntrykk. På motsatt side kjempet også mange katolikker som det samme gjaldt om. Men den Hellige Fader var altfor rettferdig til å ta noe parti.

Ti pavestolen har alltid vist at staten såvel som Kirken har sitt suverene område uavhengig av hverandre. Disse områder er ganske konkret definert av pave Leo XIII i de to rundskrivelser *Immortale Dei* og *Sapientia Christiana*. Alt som i det menneskelige samfund er av hellig karakter — enten ifølge sin natur eller fordi det berører gudstjenestene eller sjelenes frelse — er undergitt Kirkens styrende og dømmende myndighet. Mens alt som tilhører det borgerlige eller det politiske liv har med statens myndighet å gjøre og er underlagt den. Det tilkommer altså ikke Kirken å uttale sig om, hvorvidt den ene eller annen regjeringsform må ansees for å være den beste. Når der tas skyldig hensyn til religionen og de moralske krav blander Kirken sig aldri i de forholdsregler som staten tar. Den anerkjenner uttrykkelig at der i politiske spørsmål er plass for mange forskjellige anskuelser.

Den «politiske katolisisme» er og blir et fantasifoster i våre motstanderes hjerner, og aldri vil man se pavestolen felle noen ufeilbarlig avgjørelse i spørsmål av ren politisk art. Alt som angår troen og moralen vokter den ifølge sin hellige oppgave og fordømmer derfor vold, tyranni og overfall av enhver art — også når disse forbrytelser ikke begås av enkeltpersoner, men av en stat. Men er en krig utbrudt filtrer de politiske spørsmål sig slik inn i hverandre at det kun i de aller sjeldneste tilfelle vil være mulig å peke på en enkelt stats styre og si det avgjørende «Du er mannen!» Kunde pavestolen få sig forelagt alle de dokumenter, som har ført til en krigserklæring, kunde det kanhende tenkes at det kunde være mulig å felle en rettferdig dom, men i de aller fleste tilfelle er rett og urett som sagt slik vevet inn i hverandre at en dom vilde være praktisk talt umulig.

Derfor holdt også pave Benedikt sig neutral under hele forrige krig. Der kjempet altså katolikker på begge sider — hvad vilde følgen være blitt om han hadde tatt parti? Begge parter var jo overbevist om at bare deres sak var rettferdig, og kanhende vilde man da ha tillagt den Hellige Fader egeninteresser, at han skulde være bestukket av motparten o. s. v. Man må beundre den ro og den klokskap som preget pavestolens ferd i de tunge år. Og især må man beundre det som pave Benedikt fikk utrettet innenfor sitt eget virkefelt. Uavlatelig lød hans stemme og manet til fred — uavlatelig hjalp han til med å forbedre fangenes kår uansett den nasjon de tilhørte.

I den forbindelse gjengir vi her en artikkel som den danske protestantiske forfatter Svend Leopold

skrev i januar 1915. Kanhende gir den bedre enn noe annet et inntrykk av hvad den Hellige Faders innsats er under en krig — og det billede som den tegner av den kristne verdens mentalitet har dessverre ikke fått forandret et eneste trekk efter de tyve års «uvikling» som ligger i mellom da og nu. I en noe sammentrengt skikkelse lyder artikkelen således:

«Den katolske Kirkes øverste representant har anmodet de krigførende makter om «å holde fred» i juledagene. Den fromme henstilling blev imidlertid avvist. Der ligger en forferdende ironi bak den nye paves blide opfordring og intet interdikt, ingen bulle, ingen banstråle kunde virke mer rystende. En stille stemme har hevet sig og minnet den forvillede menneskehet om dens dype frafall fra det religiøse ideal. Da ingen profetiske røster lød fra den protestantiske verden talte Rom — og de kristne staters overhoder erklære at det var «ubeleilig» å holde våpenstillstand i julen!

Altså — krig og kristendom, men hver ting til sin tid!

Menneskekjærlighet for sig og menneskeutrydelse for sig. Forrederiet mot den anerkjente statsreligion kan ikke godt uttrykkes tydeligere. Sålenge staten holder sin hånd over krigen og erklærer den for nødvendig, så lenge må det sies med stor avgjorthet, at kristendommen ennå ikke har trengt igjennem i Europa. Og der, hvor den muligvis har trengt igjennem, forneker man den i de store og meste skjebnesvangre øieblikk. Der står i evangeliene dype ord om den synd mot den Helligånd som ikke kan tilgis. Nu rammer disse ord hele det såkalte kristne Europa, og det er som senker der sig mørke over folkesjelene og folkesinnene. Ti det utrolige er hendt i verden: at religionen simpelthen er satt ut av funksjon. Paven i Rom har tilladt sig å minne om dens eksistens og man har på høflig og forekommende måte bedt ham vente til bedre tider med sin påminnelse. Men kanhende han ennå engang vil tale til samvittighetene. Den protestantiske verden er jo ikke på den måte samlet om en enkelt, som kan tale på millionernes vegne — herfra kan vel ikke ventes den sublime stemme som slår ned som et lyn.

Ífittil har han kun sendt ett budskap ut i verden og det lød: «Hold fred i juledagene!»

Enkelte vil finne at der ligger en jordskjelvsaktig ironi i de ord. Andre vil synes at paven langt heller burde forlange den absolutte fred som han er satt til å fordre. Skeptikere vil finne at der også i ham lurar den dobbelthet som forener fred i desember med krig i januar, den tvedelthet som ennå preger den europeiske sivilisasjon, og ikke skyldes kristendommen eller Kirkens overhode, men lederne av de verdslige samfund som vil skille sivilisasjonen fra kristendommen.

Tross alt — paven er dog allikevel den som på ydmyk måte har bragt det gamle budskap ut i den sønderrevne og blodplettede verden. Videnskapsmennene som man har ventet sig så meget av, har plutselig vist sig som blinne fanatikere. Da det

kom til stykket var det dem, som ivrigst pustet til ilden rundt omkring i landene. Fra dem kom den største forvirring.

Ennå engang har kristendommen vist sin åndelige styrke selv i den sværeste motgangstid. Ti selv om den fornektet av millioner er og blir den dog menneskehetens rikeste åndelige innsats. Det at den nu i øieblikket forrådes betyr ikke at dens lære er svekket i sitt innerste vesen. Det beviser kun at krigen aldri vilde være, hvis kristendommen virkelig for alvår var trengt igjennem Europa.

Men den nye paves første rundskrivelse var en hjertets og troens appell for fredens gjenoprettelse».

Hvis en verdenskrig ennå engang skulde trampe sin dødsdans over Europas marker — ja, da vil atter St. Peters efterfølger heve sin røst. Og den vil lyde som den lød for tyve år siden:

«Det er broderblod som nu flyter hen over jorden og på havene. De vakreste landsstrekninger i Europa er oversådd med lik og ruiner. Hvor for kort tid siden industri og landbruk blomstret, tordner nu kanonene som ikke skåner hverken landsbyer eller byer, men kun sår død og fordervelse om sig. Alle dere som overfor Gud som mennesker har det fryktelige ansvar for krig og fred — hør dog vår bønn — hør den faderlige stemme som lyder til dere fra Jesu Kristi statholder — fra statholderen til ham som er den høieste dommer og for hvem alle skal avlegge regnskap for sine offentlige handlinger likesåvel som for sin private livsførsel!

Den store velstand som Gud har skjenket landene gjør at man ennå kan fortsette krigen — men hvad vil den ikke koste? Svaret gir de tusener av unge liv som daglig ofres på slagmarkene — svaret gir ruinene av de mange byer, landsbyer og monumenter som forfedrenes gudsfrykt og kunst har skapt. Og alle de bitre tårer som nu gråtes i de stille stuer eller for altrenes fot — sier de ikke også at den pris som betales for krigens fortsettelse er for stor?

Den innvending gjelder ikke at denne umenneskelige strid ikke kan bilegges uten våpenmakt. Vilde man dog bare holde op med dette gjensidige ødeleggelsesraseri! Vilde man bare huske at nasjonene ikke dør — men hvis de ydmykes og undertrykkes bærer de tennerskjærende de åk som legges på dem, alt imens de arbeider på frigjørelse og later sitt hat og sin hevnløst gå i arv fra den ene generasjon til den neste.

Velsignet være den som først løfter fredens oljegang og først rekker fienden sin hånd og tilbyr ham rimelige fredsbedingungen! Likevekten i verden, trivsel og sikkerhet beror langt mer på gjensidig vilje, på aktelse for andres rett og ære enn på rustningenes omfang og festningenes motstandskraft».

Måtte Gud forby at Hellige Fader atter skulde få grunn til å tale slik.

Spørsmål og svar.

(Under denne rubrikk vil en av våre medarbeidere, mgr. Kjelstrup i Kristiansand, svare på spørsmål som kan påregne almen interesse).

13. Latin på prekestolen.

Spørsmål: Forleden søndag var jeg med et par venner i vår bys katolske kirke, hvor jeg går av og til, især på høitidene. Det var denne gang ikke den herboende prest som preket, men en tilreisende som jeg aldri før har hørt. Prekenen var ikke verst. Den gav iallfall no å tenke på. Men den virket litt komisk på oss protestanter, fordi de skriftsteder predikanten anførte blev citert på latin. Hvad i all verden skal slikt tjene til? En av mine venner mente at det var en barnslig trang hos presten til å imponere tilhørerne ved å vise at han kunde latin. «I sydlige land kan slikt kanskje tå sig ut», sa han, «men her kaller vi det for snobberi». Jeg derimot mente det var reminiscenser fra den tid da Bibelen bare var tilgjengelig på latin. Forholder det sig så — eller hvad er grunnen til denne eiendommelige prekemåte?

Sincerus.

Svar: Både De og Deres venn er på villspor. At man i «sydlige land» skulde imponere tilhørerne ved å stille sine latinske kunnskaper til skue kan bare den innbilde sig som ikke vet at kjenskapet til de klassiske sprog — og da især latin — er langt almindeligere der enn hos oss. Spør folk som har reist litt i katolske land og truffet sammen med katolske geistlige, og de vil bære vitemål om at snobberiet skal man helst søke andre steder. Det er derfor snarere Deres venn som i dette tilfelle er den «barnslige».

Med forundring noterer jeg også Deres uttalelse om «den tid, da Bibelen bare var tilgjengelig på latin». Vil De fortelle mig når dette var? Hvis De virkelig ennå tror at Luther var den første som oversatte Bibelen på folkemål, vil jeg anbefale Dem å undersøke dette spørsmål i våre apologetiske skrifter — f. eks. i den nylig utkomne ypperlige lille bok «Våre Fedres gamle Kristentro» (s. 9). Boken får De i Kunst- og Bokhandelen «Constra», Oslo, hos St. Josephssøstrene eller i «St. Olav»s ekspedisjon.

Når det ennå i enkelte land er skikk og bruk å citere skriftstedene på latin — for bakefter å oversette dem — da bør De ikke se annet i denne handlemåte enn et ønske om å påvise oversettelsens korrekthet. Den latinske Vulgata-tekst er jo fremdeles Kirkens offisielle. Forøvrig er skikken nu iferd med å forsvinne.

K. K.

Herhjemme.

Redaksjonen for det lille fortreffelige «St. Olavs barneblad» har anmodet oss om å utstede et nødrep på bladets vegner på grunn av den megen resterende kontingent! Der er mange utgifter forbundet med et slikt blad — tenk bare på det vakre julebilag! — og man ser sig derfor nødsaget til å heve kontingenten til kr. 1,50. Det er beklagelig — men det vilde dog være ennå beklageligere om bladet måtte gå inn, ikke sant? — Altså: nye abonnenter anmodes om å tegne sig på St. Josephs institutt, Akersvn. 4, Oslo. Gamle abonnenter anmodes om å betale sin gjeldspost til bladet!

OSLO. — O. K. Y. gjenoptok sine møter søndag den 1. ds. under ledelse av pater Boers i direktørens fravær. Etter at pateren hadde holdt det innledende foredrag behandles forskjellige interne anliggender og man vedtok å gjenopta de gamle tradisjoner med aftenbønn og aftensang som avslutning på møtene. Som ny kasserer valgtes Alfr. Taxt, tidligere sekretær, og som sekretær innkaltes suppleanten Ignas Fiala. Som revisor valgtes E. Mikkelsen. Det velbesøkte møte hadde det vanlige hyggelige forløp og man vedtok til sist å sende den fraværende direktør en hjertelig hilsen gjennom dette referat i St. Olav. Se forøvrig «Erindringslisten» om turen til Kristiansand.

W. F.

— og derute

DANMARK. — På Farungård i Nordsjælland er der blitt avholdt et stort katolsk ungdomstevne søndag den 18. august, hvori også deltok et par medlemmer fra O. K. Y. Været var hele tiden strålende. Stevnet blev innledet med en messe, lest av pater Nøsen ved et alter reist på gårdsplasn. Biskop Brems preket over hjemmets, kirkens og himmelens lys på vår livsvei. Etter en pause samledes man atter til et eftermiddagsmøte som først bød på et interessant foredrag av pastor Knud Ballin om ofrets betydning som kjernepunktet i vår religiøse innstilling. Ved å forstå messeofret blev der sol og velsignelse over vår tilværelse. Teaterdirektør Erik Henning-Jensen holdt alle fengslet ved sin enestående tale om ekteskapet, som formet sig som en sterk og manende appel til alles ansvarsbevissthet. Talen blev dagens oplevelse og dens virkning forsterkedes av pastor Andreassens store kantate, fremført under kantor Hussons ledelse av Sakramentskirkens kor som gav den en utmerket utførelse, det vakre og melodiose verk verdig. Folkedansopvisning og et skuespill avsluttet denne del av festen. Om kvelden var der leirbål med tale av pater Bender, forskjellig lek og annen underholdning — til sist aftenandakt og fakkelprosesjon. Stevnet hadde samlet over 900 deltagere, som alle var begeistret over dets forløp.

Brüssel. — Den store Jocistkongress, som vi omtalte i forrige nummer av St. Olav og som avholdtes 25. august i Brüssel, hadde samlet representanter fra Belgien, Frankrike, Nederland, Sveits, Kongo, Luxembourg, Spanien og Portugal. Det var tydelig når man så de fremmøtte, at Jocismen hadde skapt en ny arbeidstype som virker mer moden, sterkere og selvstendigere og mer målbevisst enn sine kolleger med annen trosbekjennelse. Men det er typisk for den unge jocist at han ikke fornemt skiller sig ut fra sitt miljø, men søker å hjelpe selv den mest forkomne av sine kamerater. Kongressen — hvori deltok flere kardinaler, erkebiskoper og biskoper, blev ledet av sjelen i jocistbevegelsen, domherre Cardyn og bragte mange nye impulser til de fremmøtte.

St. Vinsensforeningens feriekoloni.

Feriekoloniens sluttresultat av innsamlingen:

P. B.	kr. 5.00
Tidl. innkommet	» 1564.60
	<hr/>
	kr. 1569.60

Redaktør: Mgr. Irgens.

Trykt i K. GRØNLI's Bok- & Akcidenstrykkeri — Oslo.